

Małgorzata Kopalak
mgr Krzysztof Gowin
(Muzeum w Łęczycy)

MUZEUM JAKO INSTYTUCJA ŁĄCZĄCA KULTURĘ I TURYSTYKĘ NA PRZYKŁADZIE MUZEUM W ŁĘCZYCY

Według ICOM¹ muzeum jest niezarobkową i stałą instytucją w służbie społeczeństwa i jego rozwoju, otwartą dla publiczności, która bada świadectwa materialne człowieka i jego otoczenia, pozyskuje, przechowuje i udostępnia, a zwłaszcza wystawia je celem badań, nauczania i rozrywki.

Realizacja zadań ujętych w powyższej definicji i, podanych w innej formie, w *Ustawie o muzeach*, związana jest z pełnieniem przez daną instytucję funkcji muzeum. Opisując Muzeum w Łęczycy, można stwierdzić, że placówka ta gromadzi wszelkie pamiątki związane z regionem łęczycyckim, przedmioty o charakterze zabytkowym i dzieła sztuki. Podlegają one opisowi i naukowemu opracowaniu, służą przygotowaniu publikacji, organizowaniu wystaw własnych i innych instytucji. Inną formą wykorzystywania gromadzonych muzealiów jest wykorzystywanie ich przy rozmaitych działaniach edukacyjnych: lekcjach, pokazach, imprezach. Muzeum funkcję gromadzenia muzealiów pełni permanentnie i zakłada przechowywanie ich „po wsze czasy”.

Podstawowe, oprócz gromadzenia i badania świadectw materialnych działalności człowieka, formy działalności Muzeum w Łęczycy to: organizowanie wystaw stałych i czasowych, prowadzenie lekcji dla młodzieży, wydawanie publikacji, organizowanie imprez kulturalnych i rekreacyjnych. Muzeum, pełniąc funkcję turystyczną, jest otwarte dla turystów i do nich kieruje część swojej działalności. Dotyczy to przede wszystkim udostępniania zwiedzającym zgromadzonych zbiorów w formie wystaw stałych i czasowych, a także, w przypadku muzeów usytuowanych w obiektach zabytkowych, możliwość oglądania obiektu i przebywania w nim.

Wystawy kierowane do turystów są zorganizowane w taki sposób, by treść w nich zawarta docierała do osób w różnym wieku i o różnym wykształceniu. Ważne jest, by wiedza i wrażenia, jakie turysta wyniósł z muzeum jak najdłużej pozostały w jego pamięci. Temu celowi służą różnego rodzaju pamiątki, chara-

¹ ICOM – Międzynarodowa Rada Muzeów.

kterystyczne dla danego muzeum, miasta czy regionu i kojarzące się z nim oraz wydawnictwa związane z tematyką ekspozycji. Przedmioty te powinny być łatwo dostępne w sklepiku na terenie muzeum lub bezpośrednio przy nim.

Muzeum może wzbogacać swoją ofertę dodatkowymi produktami turystycznymi, jakimi są np. imprezy rekreacyjne i kulturalne. Ta forma działalności nie jest *ex definitio* związana z działalnością muzeum, ale jest coraz częściej elementem oferty muzeów. Pojawiły się one wraz z koniecznością walki muzeów o jak największą liczbę zwiedzających i zależną od tego wysokość dochodów własnych i dotacji od organizatora muzeum.

W społeczeństwie konsumpcyjnym większość turystów oczekuje podania im wszystkiego „na tacy” i ułatwienia dostępu, dlatego istotne znaczenie mają usługi i infrastruktura uzupełniająca. Turysta zwiedzający muzeum coraz częściej oczekuje, iż będzie mógł skorzystać również z usług gastronomicznych, pełnej informacji o ekspozycji i obiekcie, możliwości zakupów i informacji o innych usługach, okolicznych zabytkach, połączeniach komunikacyjnych, dostępnych bankomatach itp. Bardzo ważna jest również dostępność komunikacyjna muzeum.

W naszym konkretnym przypadku, Muzeum w Łęczycy oferuje turystom trzy wystawy stałe:

- archeologiczną – przedstawiającą pradzieje społeczeństw zamieszkujących okolice Łęczycy oraz początki średniowiecznego łęczyckiego zespołu osadniczego;
- artystyczno-historyczną, na której prezentowane są meble, obrazy i wyroby rzemiosła, pochodzące m.in. z wyposażania okolicznych dworów;
- etnograficzną – prezentującą wnętrza typowej wiejskiej chaty regionu łęczyckiego z początku XX w., domowe sprzęty oraz kuźnię – osobno wystawiana jest kolekcja rzeźb demonicznych, przedstawiających słynnego diabła Borutę w wyobrażeniach ludowych twórców.

Muzeum w Łęczycy organizuje również szereg wystaw czasowych. Ostatnio zrealizowane były: wystawa stroju ludowego, ekspozycja poświęcona bitwie nad Bzurą czy wystawy sztuki współczesnej.

Przy przygotowaniu wystaw muzeum współdziała z innymi instytucjami kulturalnymi i artystycznymi, np. we współpracy z Akademią Sztuk Pięknych w Łodzi, już kolejny rok z rzędu, funduje wybranemu absolwentowi Akademii, laureatowi konkursu im. Władysława Strzemińskiego, nagrodę w postaci wystawy na Zamku Królewskim w Łęczycy oraz w Muzeum Altenburg w Penzlin w Meklemburgii.

Muzeum w Łęczycy jest także organizatorem imprezy towarzyszącej Międzynarodowemu Triennale Tkaniny, wystawy tkaniny na wieży „szlacheckiej” zamku.

Sukcesem łęczyckiego Muzeum jest pozyskanie dotacji ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na realizację projektu „Rekonstrukcja łęczyckich chust kamelowych”. Przedsięwzięcie to jest realizowane wspólnie

z Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi. Ma ono na celu nie tylko odtworzenie charakterystycznego miejscowego wzornictwa, ale też stworzenie nowego produktu turystycznego, jakim będzie wprowadzenie do sprzedaży luksusowego produktu regionalnego oraz wystawa chust kamelowych powstałych przy realizacji programu.

Duże znaczenie w działalności Muzeum w Łęczycy mają organizowane cyklicznie imprezy rekreacyjno-edukacyjne skierowane do szerokiego grona odbiorców zarówno do całych rodzin, jak i do węższego kręgu turystów-miłośników danej dziedziny, co powoduje, iż łęczyckie imprezy cieszą się znaczną liczbą widzów, sięgającą 15 tys. turystów rocznie.

Znany w całej Polsce Turniej Rycerski na Zamku Królewskim jest organizowany już od 8 lat, gromadzi corocznie ponad 4 tys. turystów z kraju i zagranicy. Ponieważ w ostatnich latach liczba podobnych imprez odbywających się w całym kraju wzrosła, organizatorzy tego wydarzenia starają się, by nie stało się ono tylko jednym z wielu, przez co liczba turystów na pewno, by spadła. W tym celu poza samym pokazem walk turniejowych organizatorzy zapewniają szereg atrakcji i usług dodatkowych. Ważną cechą turniejów jest dedykowanie ich określonemu okresowi historycznemu, co zobowiązuje do dbałości o zachowanie charakteru, uzbrojenia i ubioru z danej epoki. Stały termin przypadający na ostatni weekend sierpnia powoduje, że jest to zwykle ostatnia z tego typu imprez w sezonie. Dzięki temu może być traktowana jako swego rodzaju finał wielu konkurencji, do których punkty uczestnicy gromadzą cały sezon. Niezmiennosć terminu przyzwyczajają turystów do imprezy i ułatwia biurom turystycznym planowanie wycieczek. Dlatego impreza staje się stałym punktem w grafiku atrakcji na „turystycznej mapie Polski”.

Ważnym wydarzeniem zarówno turystycznym, jak i kulturalnym jest Festiwal Zwiastunów Filmowych. Impreza skierowana jest nie tylko do miłośników X Muzy. Oprócz prezentacji sztuki filmowej odbywają się wówczas koncerty z udziałem zespołów, których muzyka stanowi podkład do pokazywanego obrazu. Tego typu impreza związana z filmem i muzyką daje organizatorom szerokie możliwości tworzenia wielu różnych atrakcji. Na łęczyckiej imprezie można odnaleźć wartościowe dzieła, często egzotycznych autorów, na co dzień trudno dostępne. Mniej wymagający widzowie doskonale zrelaksują się oglądając np. blok najzabawniejszych reklam świata czy przegląd filmów dokumentalnych. Elementem charakterystycznym, wyróżniającym łęczycką imprezę jest to, że widownia zamiast siedzieć w kinowej sali na fotelach, zajmuje łóżka rozstawione na dziedzińcu średniowiecznego zamku, na którego murach jest zawieszony największy ekran plenerowy w Polsce. Festiwal Zwiastunów Filmowych ma szansę stać się największym i najciekawszym wydarzeniem kulturalno-turystycznym sezonu letniego w województwie łódzkim. O dużym zainteresowaniu i poparciu wśród turystów dla tego przedsięwzięcia świadczy zajęcie drugiego miejsca w konkursie dla internautów na najlepszy polski

produkt turystyczny 2005 r. organizowanym przez Polską Organizację Turystyczną.

Kolejną propozycją, jaką muzeum oferuje turystom jest „Rekonstrukcja Bitwy nad Bzurą” – interaktywna lekcja historii ukazująca epizod z kampanii wrześniowej 1939 r. Grupy rekonstrukcyjne z całego kraju oraz komandosi kawalerii powietrznej z Leżnicy Wielkiej odtwarzają wydarzenia, które miały miejsce na tych terenach w czasie II wojny światowej. Impreza ta jest także hołdem, który muzeum, jako instytucja pielęgnująca dziedzictwo historyczne i narodowe, składa bohaterom wydarzeń z 1939 r. Inscenizacja, urozmaicona efektami pirotechnicznymi oraz możliwością obcowania z oryginalnym, historycznym sprzętem wojskowym, cieszy się dużym zainteresowaniem nie tylko miłośników historii, ale całych rodzin.

Typowo kulturalną działalnością Muzeum w Łęczycy są koncerty muzyki poważnej. W sezonie zimowym, kiedy pogoda nie sprzyja organizowaniu imprez plenerowych, w salach zamkowych, w ostatni czwartek miesiąca odbywają się kameralne spotkania z muzyką klasyczną. Choć wydarzenia te skupiają zwykle stałą i niewielką grupę słuchaczy, są ważnym punktem w niezbyt bogatym w tym okresie programie imprez kulturalnych miasta. Zanim muzeum rozpoczęło ich organizowanie, w Łęczycy jedyną stałą imprezą muzyczną były koncerty organowe odbywające się w kościele oo. Bernardynów.

Znaczącym atutem łęczyckiego muzeum jest jego umiejscowienie w średnio-wiecznym zamku, który jest, obok kolegiaty w pobliskim Tumie, najcenniejszym walorem antropogenicznym regionu. Odwiedzający muzeum mogą obejrzeć nie tylko znajdujące się na wystawach eksponaty, ale również zwiedzić sam zabytek i podziwiać panoramę okolic z punktu widokowego, jakim jest wieża szlachecka zamku.

Godziny otwarcia muzeum są dostosowane do nasilenia ruchu turystycznego. W sezonie czas otwarcia muzeum jest dłuższy niż w okresie zimowym, kiedy to odnotowuje się spadek aktywności turystyki krajoznawczej. Oprócz zwiedzania wystaw turyści mogą spędzić czas na dziedzińcu zamkowym, udostępnianym od wczesnych godzin rannych do późnych wieczornych. Zwiedzający mogą również skorzystać z usług gastronomicznych w lokalu znajdującym się na dziedzińcu. Spożywanie posiłku i delektowanie się kawą w średniowiecznych murach starej prochowni oraz możliwość piknikowania na zamkowym dziedzińcu, dodają pobytowi niezwyklej atmosfery.

By wizyta w łęczyckim zamku na dłużej została w pamięci odwiedzających, w kasie muzeum można nabyć pamiątki nawiązujące do tematyki ekspozycji oraz mapy i przewodniki po regionie, a także specjalistyczne wydawnictwa na temat sztuki, historii i architektury. Dzięki tym atrakcjom, oprócz uczestników imprez plenerowych muzeum jest w ciągu roku odwiedzane przez 22 tys. turystów, co jak na małe, regionalne muzeum, jest sporym sukcesem.

Wiedząc, że trzeba się cały czas rozwijać, oferować turystom coraz to nowe i ciekawsze atrakcje, Muzeum w Łęczycy pracuje również nad kreowaniem

nowych produktów turystycznych. Współpracując w tym celu ze studentami kierunku turystyka i rekreacja Uniwersytetu Łódzkiego, korzysta z ich pracy i „świeżości spojrzenia”. Równocześnie studenci mają możliwość zdobywania doświadczeń zawodowych.

Podstawowym, a zarazem największym problemem i przeszkodą w rozwijaniu się turystyki w Łęczycy jest niemal całkowity brak bazy noclegowej, uniemożliwiający przyjezdnym dłuższe przebywanie w mieście, co utrudnia organizowanie jakichkolwiek imprez trwających dłużej niż jeden dzień. Uboga jest także oferta gastronomiczna miasta.

Obok dotychczasowych funkcji poznawczo-naukowych i edukacyjnych coraz wyraźniej dostrzegalną funkcją pełnioną przez muzea jest funkcja turystyczna. Zwykle też w swej ofercie mają atrakcje typowo kulturalne (wystawy, koncerty). Formą turystyki realizowaną w muzeach jest turystyka kulturalna. Często jest ona związana z zachowywaniem i pielęgnowaniem dziedzictwa kulturowego. Znakiem dzisiejszych czasów są ścisłe i wzajemne związki turystyki z kulturą. Turystyka chroni, wzbogaca i popularyzuje dobra kulturalne, kultura zaś inspiruje rozwój turystyki (Gaworecki 1997).

Literatura

Gaworecki W. W., 1997, *Turystyka*, PWE, Warszawa.

Ustawa o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r. (Dz U z 1997 r., nr 5, poz. 24 z późn. zm.).

